

történelmi események, amelyek – mint a transz-történelmi értékek szimbolikus hordozói – generációkon átívelve megőrzésre kerülnek. Kutatásunk eredményei rámutatnak arra, hogy a kortárs csoport, a család és az iskola, mint a történelmi múlt értelmező közösségei igen fontos szereppel bírnak, ugyanakkor napjainkban e feladat, a fiatalok egy új ifjúsági korszakba lépésével, mint kiterjesztett szerepelvárás jelenik meg a történelemtanárok előtt. 2017 első félévében zajlott pedagóguskutatásunk alatt az előbbiekkal összefüggésben érdeklődésünk homlokterében az állt, hogy a történelemtanítás mely értékek átadását preferálja, illetve mindez hogyan járul hozzá az állampolgári kompetenciák és az univerzális értékek átadásához.

Kulcsszavak: történelmi értékek, történelemtanítás, értékátadás

Juhász Péter

(pjuhasz2003@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK
Történettudományi Doktori Iskola)

Kutatási (érdeklődési) terület:

Magyar őstörténet, korai magyar történet, a Kárpát-medence népvándorlás és kora Árpád-kora.

Előadás címe:

A „Kettős honfoglalás” és a magyar őstörténet. Tévedések és lehetőségek.

Absztrakt

Negyvenhét éve már, hogy László Gyula publikálta nagy hatású elméletét a magyarság kétszeri kárpát-medencei honfoglalásáról. Nem előzmények nélküli, elsősorban régészeti és nyelvészeti alapokon nyugvó hipotézise nagy vitákat váltott ki, határokon innen és túl egyaránt. Az elmélet jogosan felvetett kérdéseit korrekt, tudományos módon vizsgáló kritikák mellett sajnos a korabeli politikai viszonyok mellett jobb sorsra érdemes elmélete alaposan félrecsúszott. Sajnálatos módon, még a mai napig sem szalonképes azoknak a problémáknak a kutatása, amelyek részét képezik ezen elméletnek, avagy kapcsolatba hozhatók vele. Pedig itt van az ideje, hogy kiderítsük, milyen valós tudományos értéke van László Gyula egyes feltevéseinek, milyen mértékben használhatók fel észrevételei a magyar őstörténet kutatásában. A hipotézis régészeti kiindulópontja László Gyula azon, nem előzmények nélküli felismerése, hogy az avar-kor nagy, több száz síros temetői falusi temetők, nem nomád nép hagyatékai. A nomád, kisszámú avarság eltűnésének régi történeti elképzelése téves, amit a történeti kutatás azóta teljes mértékben megerősített. László figyelmeztetett a kora Árpád-kori ún. „soros” temetők jól ismert hasonlóságaira az avar-kori temetőkkel és az ún. klasszikus honfoglaló temetők mindkét előző temetőtípustól eltérő jelenségeire. A régészeti kutatás megerősítette az avar-kori népesség leszármazottainak Árpád-kori továbbélését is azóta. A hipotézis nyelvészeti alapja a kárpát-medencei magyar nyelvterület helynévanyagának a kutatás által bizonyítottnak tekintett, döntően magyar névadása. Ez a jelenség az

avar-kori lakosság valószínűsített továbbélése mellett szükségképpen vezetett annak magyar nyelvűsége feltevéséhez. A helynévkutatás ezen megfigyelése azonban, amint azóta nyilvánvalóvá vált, korántsem olyan bizonyos, mint vélték. A jellemzően pusztaszemélynevekből alakult legkorábbi magyar helynévanyag igen tekintélyes, török személynevekből alakult hányada lehet avar-kori névadás. Jelenléte az avar-kori törökök Árpád-kori leszármazottaival jól magyarázható. László utolsó, történeti érve, a magyar krónikák 677-es első honfoglalása és a „hungarus” név onogur eredete, sajnos szintén nem kutatott probléma. Magam önálló tanulmányban vizsgáltam ezt a kérdést, és arra jutottam, hogy krónikáink első honfoglalása és a magyarság külső elnevezése egyaránt az avar-kori kárpát-medencei onogurok hagyatéka lehet, akik a 900-ban a Kárpát-medencében végleg letelepülő magyarság egyik igen jelentős alkotóelemévé váltak. László hipotézisének nem múló tudományos érdeme, a helynévadás támpontul használt téves eredményeinek korrekciója után, hogy magyarázatot nyújt a csuvasos török nyelvű ogur törzseknek a magyar népalakulásban játszott kiemelkedő szerepére, együttélésük módjára, helyére és időszakára. Ez utóbbi a magyar őstörténet kutatásának igen súlyos ellentmondását is feloldja. A nyelvtörténet ugyanis – nem számolva a kárpát-medencei ogurokkal – az ősmagyarok és az ogur törzsek, kazárok 2-300 éves együttélését valószínűsíti Kelet-Európában. E nyelvtörténetileg indokolt hipotézis azonban az írott források szempontjából tarthatatlan, a magyaroknak nincsen nyoma a 830-as évek előtt Kelet-Európában, a Volgától nyugatra. A magyar-török nyelvi,

kulturális és politikai érintkezésnek, együttélésnek a 10-11. századi Kárpát-medencére történő kiterjesztése megnyugtatóan feloldja ezt a nyilvánvaló ellentmondást. Egyúttal rendezi a Kárpát-medence 6-9. századi történetének számos, megoldhatatlannak látszó problémáját is.

László Gyula hipotézise nem vehető egy kalap alá a tudománytalan dákóromán vagy morva-szlovák kontinuitással, nem tekinthető ezekre adott „válasznak”, hiszen a két előbbi hipotézis térben és időben egymással nem érintkező népek azonosságát állítja, míg László elgondolása térben és időben összeérő népek, avar-kori törökök (és szlávok!) valamint a magyarok összeolvadását állítja. Egy teljességgel lehetséges és valószínű etnogenetikai folyamatra figyelmeztet, nem pedig ősoket keres, és ősi birtoklást kreál. Mindenki számára nyilvánvaló, hogy a magyarok 900-as betelepülése századokkal korábban történt, mint a románok beköltözése és a szlovák nép kialakulása. Komoly tudós nem kíván rég eltűnt dákok és morvák soha nem is létezett utódaival versenyezni, László Gyula aligha gondolhatott ilyesmire.

Kulcsszavak: Kettős honfoglalás, magyar őstörténet, tudományos hipotézis, etnogenetikai folyamatok, magyarok és ogur törzsek.

Kázmér László

(kazmerlaca@gmail.com, Szegedi Tudományegyetem BTK)